

Länsstyrelsen
Norrbotten

Remiss

1 (10)

Datum
2023-06-20

Ärendebeteckning
821-5085-2023

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande "En uppväxt fri från våld" - En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

Er beteckning: S2023/00244

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Norrbottens län, nedan kallad Länsstyrelsen, instämmer i att våld mot barn måste upphöra, att frågan ska prioriteras och att kraftiga insatser bör sättas in. Vi är positiva till en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn. De brister och problem som finns i dagsläget är väl beskrivna i utredningen.

Länsstyrelsen anser att särskilda förutsättningar och konkreta förslag avseende hedersrelaterat förtryck och våld saknas genomgående i den föreslagna strategin. De föreslagna prioriterade insatsområdena saknar konkreta åtgärder utifrån barns olika utsatthet och att hänsyn behöver tas till exempelvis kön, funktionsnedsättningar, språk och andra faktorer.

Länsstyrelsen anser att Jämställdhetsmyndigheten är den bäst lämpade nationella myndigheten för samordningsansvar utifrån att de har ansvar för arbetet inom mäns våld mot kvinnor och en etablerad samverkan finns samt att ett jämställdhet- och maktperspektiv behövs.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget avseende länsstyrelsens (vår egen myndighets) roll som lämplig aktör att stödja och bidra i det regionala arbetet mot våld mot barn. Ansvar och rollfördelningen mellan ansvarig nationell myndighet och länsstyrelserna anser vi dock behöver förtydligas. Det är också avgörande att länsstyrelserna tilldelas tillräckliga resurser för att kunna bedriva ett effektivt och långsiktigt arbete.

Länsstyrelsen ser en risk att de krafttag som önskas komma utifrån strategins ambitiösa omfattning kan bli svårt i mindre kommuners relativt små organisationer och i verkligheten skalas ner i stället. Inte minst i ett län som Norrbotten med mindre kommuner med få invånare jämfört med geografisk storlek samt finansiering genom statsbidrag

vilket ger små ekonomiska möjligheter till effektivt och systematiskt arbete.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen instämmer i att våld mot barn måste upphöra, att frågan ska prioriteras och att kraftiga insatser bör sättas in. Vi är positiva till en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Beskrivningen av de brister och problem som finns i dagsläget är väl utredd. Det är mycket positivt att utredningen och den föreslagna strategin tydligt tar sin utgångspunkt i barnets rättigheter och rekommendationer från FN:s barnrättskommitté. Våld mot barn och samhällets bristande förmåga att förebygga och hantera detta är en av de allra största utmaningarna gällande barnets rättigheter i Sverige och har förödande konsekvenser för såväl individen som för samhället.

Ambitionen är mycket hög utifrån att allt våld mot barn ska omfattas av strategin. När det gäller det förebyggande arbete som så tydligt påpekas i utredningen vill vi betona vikten av att en central myndighet ansvarar för att se till att det finns evidensbaserade metoder samt löpande förvaltar och utvärderar dessa metoder.

Länsstyrelsen anser att särskilda förutsättningar och konkreta förslag avseende hedersrelaterat förtryck och våld saknas genomgående i den föreslagna strategin. De föreslagna prioriterade insatsområdena saknar konkreta åtgärder utifrån barns olika utsatthet och att hänsyn behöver tas till exempelvis kön, funktionsnedsättningar, språk och andra faktorer.

Utredningen föreslår att finansiering för andra aktörer, för att förstärka arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn, ska ske genom statsbidrag och att detta ger goda förutsättningar för att arbeta förebyggande. Länsstyrelsen ser risker med statsbidrag utifrån resurskrävande ansökningsförfaranden som försvårar för mindre och ideella verksamheter. Det finns även risk att det leder till kortare projekt som inte utvärderas, spridas eller förvaltas i stället för ett systematiskt arbete.

Här nedan följer länsstyrelsens kommentarer utifrån utredningens disposition gällande kapitel 14 samt 15.

Kapitel 14 Struktur för genomförandet

14.2.1 Allt våld mot barn kan förebyggas

Med ambitionen att förebygga allt våld, mot alla barn, oavsett alla barns olika förutsättningar, på alla arenor, utifrån alla utövare och utifrån alla

åldrar krävs omfattande insatser och finansiering i nivå med detta. Evidensbaserade metoder för att förebygga våld saknas i stor omfattning, även när det avser målgruppen barn, vilket utredningen också lyfter. Det förebyggande arbetet berör så många fler områden än det direkt riktat mot barn och unga och det behövs satsningar genomgående i den riktningen.

Länsstyrelsen ser risker med att det arbete som utredningen beskriver kan komma att förminsкас som en följd av prioriteringar då berörda aktörer saknar resurser avseende ett förebyggande arbete som är så pass omfattande som det utredningen beskriver.

14:4 Hur målen ska nås

14.4.4 Överblick över utredningens strukturella förslag

Arbetet mot våld mot barn länkas samman med folkhälsoarbetet

Länsstyrelsen vill lyfta risken att maktaspekten i våldsutövande osynliggörs när våldet ses som ett folkhälsoproblem.

14:5 Folkhälsomyndigheten ges en central roll

Länsstyrelsen instämmer inte i förslaget att Folkhälsomyndigheten föreslås som nationell ansvarig myndighet avseende våld mot barn. Länsstyrelsen föreslår i stället Jämställdhetsmyndigheten utifrån sin expertis inom området våld. Kunskap om våld är ofta avgörande för hur effektivt arbetet blir och hur stor upptäckten blir vilket gör att vi är frågande till att Folkhälsomyndigheten väljs som central myndighet, eftersom motiveringen till valet inte grundar sig i att de har kunskap om våld.

Arbetet inom länsstyrelsens uppdrag gällande mäns våld mot kvinnor omfattar till stor del våld mot barn redan idag. Enligt utredningens förslag så är det uppdraget gällande mäns våld mot kvinnor som utvidgas med uppdraget gällande våld mot barn. Länsstyrelsens bedömning är att det vore gynnsamt att även uppdraget om våld mot barn har Jämställdhetsmyndigheten som central myndighet. Den omfattande och välfungerande samverkan som finns idag mellan länsstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten har tagit flera år av aktivt arbete att få till. Det skulle därför vara mer effektivt i arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn med Jämställdhetsmyndigheten som central myndighet.

Utredningen framhåller att Folkhälsomyndigheten har en utvecklad samverkan med Länsstyrelsen. Den samverkan som beskrivs omfattar dock inte uppdraget om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Om Folkhälsomyndigheten ändå får uppdraget som central myndighet kommer det ta både tid och resurser att upparbeta kompetens och en samverkanstruktur och länsstyrelsen föreslår därför att ytterligare finansiering tillförs för att se till att resurser finns till detta.

14.5.2 Andra aktörer som övervägts för uppdraget

Länsstyrelsen är frågande till det resonemang som förs gällande Jämställdhetsmyndigheten. Utredningen ser risker med att placera det övergripande ansvaret på en myndighet som är starkt kopplad till ett visst perspektiv, som Jämställdhetsmyndigheten som har utgångspunkt i ett jämställdhets- och genusperspektiv. Vår uppfattning är att även beträffande våld mot barn behöver hänsyn tas till kön och genus, både gällande konsekvenser för den utsatta och reaktioner till följd av utsatthet, så som våldets uttryck och inriktning.

14.5.3 Verka för kunskaps- och metodutveckling samt kunskapsförmedling

När metoder och arbetssätt som används i arbetet mot strategins mål ska utformas utifrån evidens och beprövad erfarenhet innebär detta en särskild utmaning gällande hedersrelaterat förtryck och våld, eftersom det till stor del saknas inom det området. Det finns också en risk för motstridiga budskap beroende på vilken aktör som tas in som expertis eftersom en sammanhållen nationell linje i frågan saknas. I förlängningen medför detta en osäkerhet hos yrkesverksamma vilket innebär en ökad risk för att barn utsatta för hedersrelaterat våld inte uppmärksammas eller får de insatser de är i behov av.

Framtagande av indikatorer

Framtagande av indikatorer är en utmaning då det finns stor risk för att våld, i synnerhet hedersrelaterat våld, kan komma att osynliggöras på grund av att statistikkällor saknas och att ärenden inte alltid registreras som ärenden rörande våld. Om framtagande av indikatorer medför utmaningar för de aktörer som förväntas rapportera uppgifter behöver även detta tillföras stöd och ekonomiska resurser.

14:6 Ett antal nationella aktörer ska bidra särskilt i det övergripande arbetet för att uppnå strategins mål

14.6.1 Aktörer som särskilt behöver bidra i strategiarbetet

Kvinnojourernas riksförbund Unizon och Roks saknas bland de nationella aktörer som bör ges särskilda uppdrag. För Norrbottens del, och troligen stora delar av Sverige, är kvinnojourernas skyddade boenden den placeringsform som kommunerna använder i störst utsträckning. De har mångårig praktisk erfarenhet av att möta barn som

upplevt våld och/eller är våldsutsatta och deras kunskap bör komma till användning.

Om uppdraget

Utredningen skriver att Folkhälsomyndigheten bör ges frihet att närmare precisera vilka uppgifter och vilka samarbeten de behöver från andra aktörer för att kunna genomföra uppdraget. Gällande hedersrelaterat förtryck och våld ser länsstyrelsen risker med detta eftersom det kan ge utrymme för frågan att hanteras på annat sätt än i den nationella strategin avseende mäns våld mot kvinnor. Denna otydlighet kan medföra en risk för barn utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld så som nämnts ovan.

14:7 Länsstyrelserna ska stödja det lokala och regionala arbetet

Länsstyrelsen instämmer i förslaget avseende länsstyrelsens roll som lämplig aktör att stödja och bidra i det regionala arbetet mot våld mot barn. Vår bedömning är att det skulle vara gynnsamt att hålla ihop arbetet att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor med arbetet att bekämpa och förebygga våld mot barn. I synnerhet för ett län som Norrbotten då ansvariga på kommunal nivå i flera kommuner troligen kommer vara samma personer som ansvarar för arbetet mot mäns våld mot kvinnor.

Ansvar och rollfördelningen mellan ansvarig nationell myndighet och länsstyrelserna anser vi behöver förtydligas. I utredningen står det att både länsstyrelserna och folkhälsomyndigheten ska ge stöd till lokal och regional nivå.

Vår bedömning är att utredningens förslag på finansiering till länsstyrelserna inte speglar utredningens höga ambition. Jämför gärna med finansiering till uppdraget mäns våld mot kvinnor om 100 miljoner kronor till länsstyrelserna.

Som nämnts ovan bedrivs redan flera delar i den föreslagna strategin om våld mot barn inom uppdraget om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelsen ser det därför som önskvärt att det utökade ansvaret till Länsstyrelsen att arbeta med strategin om våld mot barn organiseras inom samma enhet som uppdraget gällande att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. För att genomföra arbetet med god kvalitet så krävs mycket god samverkan. Tydligare beskrivningar av vad som förväntas av länsstyrelsen skulle underlätta framtida arbete.

Med anledning av det omfattande arbete som utredningen beskriver är länsstyrelsens uppfattning att arbetet också bör bedrivas i samverkan

med länsstyrelsernas uppdrag inom barnets rättigheter, folkhälsa och brottsförebyggande arbete.

14.7.2 Länsstyrelserna är lämpliga aktörer att stödja och bidra i det regionala arbetet mot våld mot barn

Som nämnts ovan omfattar Folkhälsomyndighetens upparbetade samverkan med länsstyrelserna andra uppdrag än uppdraget om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utredningen nämner bland annat länsstyrelsernas uppdrag om föräldraskapsstöd. Sedan 1 januari 2023 har inte Länsstyrelsen i Norrbotten längre detta uppdrag och endast ett fåtal län har det uppdraget kvar.

14.7.3 Om uppdraget och hur det bör regleras

Länsstyrelsen instämmer i att skolväsendet har en väsentlig roll i arbetet mot våld mot barn. Utredningen hänvisar till Statskontorets utvärdering av uppdraget och menar att länsstyrelsen har svårigheter att nå förskola och skola gällande samverkan. Vi ser att skolan är eftertraktad från flera håll då det är den arena där olika samhällsaktörer kan nå alla barn. Ofta saknas kontaktvägar till högre instanser inom skolväsendet och ibland gör vi en bedömning att inte belasta dem mer än nödvändigt. Vi är insatta i de utmaningar det medför när länsstyrelserna får i uppdrag att samverka med aktörer som i sin tur inte har i uppdrag att samverka med Länsstyrelserna (avseende uppdraget om resurscentraverksamhet gällande hedersrelaterat förtryck och våld). Därför vill vi lyfta vikten av att ge uppdrag till både utförande myndighet och mottagande aktör. Det saknar verkan om enbart länsstyrelsen får i uppdrag att stödja skolan om skolan inte har motsvarande uppdrag att ta emot insatser. Samverkan behöver tydliggöras till samtliga inblandade aktörer och vårt förslag är att motsvarande uppdrag ges på nationell nivå till bl.a. Skolverket.

14.7.4 Arbetet mot våld mot barn bör redovisas särskilt

Utredningen skriver att om länsstyrelserna skulle välja att samordna arbetet med arbetet mot mäns våld mot kvinnor så är bedömningen att separata redovisningar behövs. Detta motiveras med att barn- och barnrättsperspektivet inte synliggörs eller ges tillräckligt utrymme.

Länsstyrelsen föreslår att arbetet gällande våld mot barn bör hållas ihop med arbetet gällande mäns våld mot kvinnor, även avseende redovisningen. Länsstyrelsen anser att redovisningen bör samordnas och underlättas på ett sätt som möjliggör för länsstyrelserna att bedriva ett effektivt arbete utan för tung administration. Arbetet mot våld mot barn bör redovisas särskilt, dock utifrån befintlig redovisningsmall.

Separata redovisningar till två olika myndigheter kommer innebära dubbelredovisningar i flera avseenden, exempelvis när det gäller arbetet

mot hedersrelaterat våld som i majoriteten av aktiviteter innefattar både vuxna och barn och redovisas utifrån strategin avseende mäns våld mot kvinnor. Därutöver kan vi nämna sexuell exploatering, prostitution och människohandel, våld i ungas relationer med mera, eftersom barn är en särskild målgrupp även inom uppdraget mäns våld mot kvinnor.

Oavsett vilken central myndighet som länsstyrelsen ska redovisa arbetet till anser vi att det är lämpligt att Regeringskansliet får redovisningen på kopia, på samma sätt som uppdraget inom mäns våld mot kvinnor gör.

14:8 Kommunövergripande kartläggningar, analyser och åtgärdsplaner

Länsstyrelsen ser en risk att de krafttag som önskas komma utifrån strategins ambitiösa omfattning kan bli svårt i mindre kommuners relativt små organisationer och i verkligheten skalas ner i stället.

Länsstyrelsen ser en risk med statsbidragen till kommunerna om dessa baseras utifrån invånarantal, så innebär det att de mindre kommunerna ges sämre förutsättningar att genomföra uppdraget eller i det här fallet, att följa lagen. När kommuners ekonomiska förutsättningar varierar i så hög grad kan det medföra en större ojämlikhet över landet gällande arbetet att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Länsstyrelsen föreslår att samtliga kommuner erhåller ett minimibelopp eller ett schablonbelopp, för att säkra finansieringen. Annars riskerar samma situation uppstå som gällande det nya brottsförebyggande uppdraget till kommunerna där exempelvis Arjeplog kommun erhåller totalt c:a 50 000 kr/år för uppdraget vilket försvårar möjligheten att bedriva ett kraftfullt arbete.

Utredningens förslag att organisera arbetet under kommunstyrelsen tydliggör att arbetet är kommunövergripande och ska hanteras på ledningsnivå. Länsstyrelsen ser en utmaning gällande att arbetet ska ge effekt för den målgrupp det avser. För att detta ska ske behöver det kommunala interna arbetet på många håll stärkas och även detta behöver tillföras resurser. Vår erfarenhet är att inom kommunen så hamnar frågor gällande våld, även förebyggande, på socialtjänsten och risken är att arbetet mot våld inte blir så systematiskt och omfattande som önskat. Uppdraget avseende våld mot barn kan placeras hos tjänstepersoner som redan har flera andra uppdrag, vilket ofta är verkligheten i mindre kommuner. Länsstyrelsen bedömer att det kommer vara svårt för kommunerna att leva upp till de förväntningar som ställs om inte det utökade ansvaret också medför betydligt mer resurser.

Utredningen föreslår att kommunernas ansvar avseende att förebygga och bekämpa våld mot barn bör regleras som förslaget till kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete. Länsstyrelsen anser att det är

viktigt att struktur, styrning och ledning blir parallella processer i kommunerna. Vår uppfattning är att det är för tidigt att besluta om ett förstärkt ansvar för kommunerna från den 1 januari 2024.

Utredningen framhåller att en reglering avseende kommunernas arbete mot våld mot barn behöver ge möjlighet till lokal anpassning dock inte på bekostnad av barns rättigheter. Länsstyrelsen ser risker med att möjligheten till "lokal anpassning" tolkas för att spara på resurser. Ett exempel från arbetet mot hedersrelaterat våld där kommunen ofta säger att de har handlingsplaner avseende hedersrelaterat våld men egentligen är det handlingsplaner gällande våld i nära relation - som till stora delar inte är tillämpbara i hedersrelaterade ärenden.

En lägesbild grundad på kartläggning och analys

Folkhälsomyndigheten ska ta fram ett nationellt kunskapsstöd för att underlätta för lokala och regionala aktörer att ta fram lägesbilder. Utredningen föreslår också att Länsstyrelserna ska ges i uppgift att stödja de lokala aktörerna i arbetet med detta. Länsstyrelsen vill lyfta det stöd som Jämställdhetsmyndigheten och Brottsförebyggande rådet tagit fram gällande Metodstöd för kartläggning av tre våldstyper¹. Vi ser en risk att det blir dubbelarbete och svårt för kommunerna att veta hur de ska förhålla sig till dessa båda.

Kapitel 15 Prioriterade insatsområden och åtgärder

De föreslagna riktade insatsområdena tycks sakna konkreta åtgärder utifrån barns olika utsatthet och att hänsyn behöver tas till exempelvis kön, funktionsnedsättningar, språk och andra faktorer. Tex, hedersrelaterat förtryck och våld, att förebygga och motverka att barn utsätts för rasism, trots att detta nämns i analysen av barns våldsutsatthet.

Även om det konstateras att strategin gäller alla barn oavsett exempelvis etnicitet och bakgrund, samt att ett jämlikhetsperspektiv ska beaktas, är det inte självklart att insatser som inte adresserar rasism i sig och ökar kunskapen om hur detta drabbar barn, kommer att leda till att denna typ av våld mot barn minskar. Förslagen mot mobbning och kränkningar i skolan borde adressera rasism specifikt. Utredningen tar upp flera rapporter där barns utsatthet för denna typ av våld tas upp, och ett av problemen är vuxnas bristande kunskap och att barn som vänder sig till vuxna i t.ex. skolan inte tas på allvar och får ett korrekt bemötande.

¹ [Nytt metodstöd för att kartlägga våld på lokal nivå | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se)

15.1 Våld mot barn ska förebyggas

15.1.3 Stödet till föräldrar ska stärkas

Ökad tillgång till målgruppsanpassat stöd till föräldrar

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd föreslås att, i samverkan med länsstyrelserna, kartlägga förekomst samt utvecklingsbehov föräldraskapsstödsprogram. Som vi nämnt tidigare saknar vår myndighet uppdrag inom föräldraskapsstöd from 1 jan 2023. Det blir därför otydligt om det kommer vara andra funktioner inom länsstyrelsen som blir tilltänkta eller att samverkan begränsas till de länsstyrelser som har uppdrag kring föräldraskapsstöd. Vi vill lyfta vikten av att ha med perspektiv från hela landet och ingen av de fyra nordligaste länen har uppdrag inom föräldraskapsstöd.

15.3 Barnet ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till

15.3.1 Tillgängligheten till skydd, stöd och behandling ska förbättras

Förbättrad information om samhällets stödinsatser

Länsstyrelserna ges i uppdrag att kartlägga och sprida information om vad som erbjuds enskilda i länet för att förebygga våld mot barn samt för att ge skydd, stöd och behandling till barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld. Informationen ska i första hand rikta sig till barn och vuxna i länet, men även yrkesverksamma och andra som kan vara berörda.

Länsstyrelsen anser att det övergripande ansvar till länsstyrelserna som föreslås i kapitel 14 är ett fullgott uppdrag för myndigheten.

Att samla in underlag från kommun och region gällande vilka insatser som finns kan medföra att myndighetens roll blir otydlig utifrån att vi ska stödja länets arbete och inte ha någon kontrollfunktion. Att ta fram information riktad till enskilda barn och vuxna anser vi att en central myndighet kan hjälpa till med. Information avseende vilka insatser som erbjuds anser vi att kommuner och region i första hand ansvarar för.

I Norrbotten har vi dock en liknande samverkan som den som lyfts i utredningen gällande Västernorrlands län. Länsstyrelsen samordnar ”Samverkan mot våld” tillsammans med Region Norrbotten samt Norrbottens Kommuner. Länsstyrelsen ansvarar för och driver webbplatsen www.samverkanmotvald.se där nyheter, information om kontaktvägar samt utbildningar finns att ta del av. Länets regionala

resurscentra mot hedersrelaterat förtryck och våld, Una Norrbotten, har också information på sidan.

Författningsförslag

Länsstyrelsen instämmer i föreslagna ändringar i förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor samt våld mot barn.

Angående redovisning: *se tidigare synpunkt gällande länsstyrelsens utökade ansvar i kapitel 14.*

Digital signering

Ärendet har signerats digitalt och beslutet har därför ingen underskrift.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Annika Hellgren som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Lina Segerlund, enhetschef social hållbarhet medverkat.